

Maksymilian Judycki

Paryż

Piotr Skawiński. Francuski winiarz z polskim rodowodem

Słowa kluczowe

powstanie listopadowe, Francja, Polacy we Francji, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, emigracja, winnice, rolnictwo, wynalazki, produkcja

Streszczenie

Nieznaną historią życia we Francji Piotra Skawińskiego, agronoma i zarządcy posiadłości M. Cruse w Château Giscours, gdzie stworzył modelową farmę zajmującą się uprawą winorośli i hodowlą bydła.

Wśród wielu wybitnych Polaków, którzy po upadku powstania listopadowego zmuszeni zostali do opuszczenia kraju, znalazł się Piotr Łukasz Skawiński, wybitny agronom i wynalazca, który w znaczący sposób przyczynił się do rozwoju francuskiego rolnictwa, szczególnie w zakresie uprawy winnic.

Piotr Skawiński urodził się jako syn ziemianina Ignacego 9 lipca 1812 r. w Krzeszowie nad Sanem na zachodnim skraju Płaskowyżu Tarnogrodzkiego. Po ukończeniu sześciu klas szkoły podstawowej w Lublinie pomagał ojcu w zarządzaniu majątkiem rodzinnym, a następnie wspólnie z braćmi zaciągnął się w 1830 roku do 2. Pułku Ułanów, by walczyć w obronie ojczyzny. Za udział w powstaniu listopadowym, w którym walczył w stopniu podporucznika, został odznaczony Srebrnym Krzyżem Orderu Wojskowego Virtuti Militari. Po upadku powstania, zmuszony do wyjazdu do Galicji, a następnie do Francji, nie przypuszczał, że będzie to kraj, w którym przyjdzie mu mieszkać do końca życia. Pomimo przychylności i sympatii, jaką zyskał już od pierwszych dni pobytu na obczyźnie, była to dla niego sytuacja bardzo bolesna, z którą nigdy się nie mógł pogodzić i do ostatnich chwil

życia pozostał wielkim patriotą, niepokieszonym z powodu nieszczęść, jakie spotkały jego ojczyznę.

W listopadzie 1836 zgłosił akces do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (TDP)¹, podpisał jego Manifest oraz deklarację potępiającą politykę księcia Adama Czartoryskiego. Bez powodzenia dwukrotnie kandydował do Centralizacji TDP.

W latach 1838–1840 uczęszczał do École Nationale d’Agriculture w Grignon, którą ukończył z wyróżnieniem. W 1840 roku poślubił Marię Januskiewicz, z którą miał córkę Blanę i trzech synów – Teofila, Karola i Pawła. Synowie, idąc w ślady ojca, poświęcili się rolnictwu, byli zarządcami wielkich posiadłości ziemskich oraz winnic.

Zaraz po uzyskaniu dyplomu objął w zarząd należącą do generała Charlesa Fabviera dużą posiadłość Razay (2 tys. mórg), leżącą koło Montrichard w departamencie Loir-et-Cher. Pomimo młodego wieku cechowały go wyjątkowe umiejętności z zakresu rolnictwa, zdolności administracyjne oraz doskonała umiejętność kierowania zespołem ludzi. Po dziesięciu latach pracy, z żalem żegnany przez burmistrza i radę gminy Céré, na prośbę J.P. Pescatore’a objął nadzór nad jego posiadłością Château Giscours.

W nowym miejscu pracy natychmiast przeprowadził niezbędne ulepszenia w uprawie i zagospodarowaniu pomieszczeń wiejskich, a w szczególności piwnic na wina. Jego nowatorskie rozwiązania przyczyniły się do podniesienia sławy win z Giscours, które w 1855 stanęły na czele oficjalnej

---

¹ Stronnictwo polityczne Wielkiej Emigracji utworzone w Paryżu 17 marca 1832. Najliczniejsze ugrupowanie demokratyczne emigracji polskiej, którego celem była odbudowa Rzeczypospolitej siłami samych Polaków. Towarzystwo wyodrębniło się z działającego w latach 1831–1832 w Paryżu Komitetu Narodowego Polskiego. Od 1836 na czele TDP stała demokratycznie wybierana pięcioosobowa Centralizacja, która kierowała działaniami sekcji. Pierwszy program TDP został ogłoszony w tzw. *Małym manifestie* 17 marca 1832 przez grupę założycieli z Tadeuszem Krępowieckim i Aleksandrem Pułaskim na czele. Zakładano w nim konieczność radykalnych reform społecznych w przyszłej Polsce, a klęskę powstania upatrywano w konserwatyzmie szlachty. Drugi manifest programowy TDP ogłoszono 4 grudnia 1836 w Poitiers, już po wystąpieniu z TDP Tadeusza Krępowieckiego i Stanisława Worcella. Ta deklaracja zwana jest *Wielkim manifestem* lub *Manifestem poitierskim*. W stosunku do *Małego manifestu* była ona bardziej zachowawcza: nie akcentowano w niej już programu antyszlacheckiego. Od 1840 działacze TDP przygotowywali powstanie, które miało objąć wszystkie trzy zabory z udziałem ludu. Po klęsce powstania 1846 i upadku Wiosny Ludów w 1849 Centralizacja przeniosła się do Londynu, a jej pracami kierował Wojciech Darasz. W 1862 Towarzystwo Demokratyczne Polskie rozwiązało się. Jego najwybitniejszymi działaczami byli m.in. Tadeusz Krępowiecki, Wojciech Darasz, Jan Kanty Podolecki, Wiktor Heltman, Stanisław Worcell i Ludwik Mierosławski. Pismem TDP był „Demokrata Polski”.

klasyfikacji w czasie winobrania z regionu Médoc. Osiągnięcia Skawińskiego docenił poeta Biarnès, układając wiersz na cześć wina polskiego zarządcy.

W 1875 właścicielem Château Giscours² został M. Cruse, który obdarzył pełnym zaufaniem Skawińskiego i powierzył mu zarządzanie całym swoim kapitałem. Od tego momentu Skawiński wprowadza dalsze ulepszenia we wszystkich dziedzinach. W niedługim czasie powstaje modelowa farma, a posiadłość Giscours w różnych konkursach zdobywa pierwsze miejsca i złote medale. Skawiński, zajmując się głównie uprawą winorośli, wprowadza równocześnie ulepszenia innych upraw. W sferze jego zainteresowań znajdowała się także hodowla bydła. Założone i dogłądane przez niego stado wysokomlecznych krów stało się obiektem podziwu ówczesnych hodowców.

W 1860 Skawiński skonstruował nową wersję pługa do orki w winnicach, który przyjmując nazwę wynalazcy (*charrue vigneronne* Skawinski) bardzo szybko zyskał duże powodzenie w całej Francji. Również w latach osiemdziesiątych zwrócił szczególną uwagę na leczenie chorób skrytopłciowych winnic. Przeprowadził w związku z tym wiele eksperymentów praktycznych i naukowych, których wyniki ogłaszał drukiem. W kwietniu 1882 rozpoczął „leczenie winnic” mieszkanką sproszkowanej siarki i siarczanu miedzi. Mieszanka ta dała doskonałe rezultaty. Nazwana *poudre Skawinski* (proszek Skawińskiego) znalazła zastosowanie u wielu właścicieli winnic z Gironde, a następnie w całym kraju. Jego syn Teofil uruchomił fabrykę produkującą proszek Skawińskiego na skalę przemysłową.

Po blisko 50 latach pracy w Giscours Piotr Skawiński przeszedł na emeryturę i osiedlił się w skromnym domku w Bordeaux. Dalej jednak żywo interesował się problemami winnic i pracami Francuskiego Towarzystwa Rolniczego, którego od wielu lat był aktywnym członkiem. W 1889 roku za zasługi dla francuskiego rolnictwa odznaczony został Legią Honorową.

Piotr Skawiński zmarł 16 stycznia 1902 w Bordeaux, pochowany został w Labarde. Jego pogrzeb stał się wielką manifestacją sympatii dla niego i jego rodziny. Pisali o nim we wszystkich gazetach regionalnych oraz w centralnej francuskiej prasie rolniczej.

Maksymilian Judycki

---

² Jedną z największych winnic Margaux (80 hektarów). Wino zestawione jest z 65% Cabernet Sauvignon, 30% Merlota i 5% Cabernet Franc. Dojrzewa przez 18 miesięcy w nowych *barriques* (30–40%). Pierwsze wzmianki o Château datowane są na rok 1330. W połowie XVI wieku znane było już jako winnica. Wino z Giscours podawane było na dworze Ludwika XIV. W 1789 roku winnicę skonfiskowano (rodzinie Saint-Simon) jako dobro narodowe (*Bien National*). W połowie wieku XIX majątek należał do wielkiego paryskiego bankiera hrabiego Pescatore’a. Potencjał dojrzewania: 20 do 25 lat.

Piotr Skawiński. French winemaker of Polish origin

Keywords

November Uprising, France, Poles in France, Polish Democratic Society, emigration, wineries, agriculture, inventions, production

Summary

The unknown story of Piotr Skawiński's life in France, where the Polish agronomist and landlord of the M. Cruse mansion in Château Giscours established a model homestead with grapevine fields and cattle farm.

Piotr Skawiński. Ein französischer Winer mit polnischer Abstammung

Schlüsselworte

Novemberaufstand, Frankreich, Polen in Frankreich, Polnische Demokratische Gesellschaft, Auswanderung, Weinberge, Landwirtschaft, Erfindungen, Produktion

Zusammenfassung

Die unbekannte Geschichte über das Leben in Frankreich von Piotr Skawiński, einem Agronomen und Vermögensverwalter von M. Cruse in Château Giscours, wo er eine Modellfarm gründete, die sich mit Weinanbau und Viehzucht beschäftigte.

Петр Скавиньский. Французский винодел с польскими корнями

Ключевые слова

Ноябрьское восстание, Франция, поляки во Франции, Польское демократическое общество, эмиграция, виноградники, земледелие, изобретения, производство

Резюме

Неизвестный французский эпизод из жизни Петра Скавиньского, агронома и управляющего в имении М. Крюз в Шато-Жискур, где он создал образцовую ферму, специализирующуюся на виноградарстве и скотоводстве.